

И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин жана Кыргыз билим берүү академиясынын алдындагы педагогика илимдеринин доктору (кандидаты) окмуштуулук даражасын ыйгаруу боюнча Д. 13.18.573 Диссертациялык кеңешинин эксперттик комиссиясынын изденүүчү Шамырканова Надира Бейшенбековнанын “Башталгыч класстын окуучуларынын өз алдынча иштөөсүн уюштуруунун педагогикалык шарттары” аттуу темадагы 13.00.01 - жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окмуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазган диссертациялык иш боюнча

КОРУТУНДУСУ

Эксперттик комиссиянын курамы. Төрага - педагогика илимдеринин доктору, профессор Алимбеков А., комиссиянын мүчөлөрү: Иманалиев Т.Т. – педагогика илимдеринин кандидаты, доцент; Дүйшеева Н.К. – педагогика илимдеринин доктору, профессор.

Комиссия 13.00.01 – жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча Шамырканова Надира Бейшенбековнанын “Башталгыч класстын окуучуларынын өз алдынча иштөөсүн уюштуруунун педагогикалык шарттары” аттуу темада жазылган кандидаттык диссертациясын карап чыгып төмөнкү чечимге келди:

1. Диссертациянын мазмунун адистике дал келиши жана диссертациялык кеңеште коргоого укуктуулугу.

Шамырканова Надира Бейшенбековнанын 13.00.01 - жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окмуштуулук даражасын изденип алуу үчүн “Башталгыч класстын окуучуларынын өз алдынча иштөөсүн уюштуруунун педагогикалык шарттары” аттуу темада жазылган диссертациялык ишинин негизги мазмуну 13.00.01 - жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча диссертациялык кеңешке берилген коргоо укугуна тиешелүү адистикке туура келет.

Диссертациянын максаты: Окутуу процессинде башталгыч класстын окуучуларынын өз алдынча иштөөсүн уюштуруунун педагогикалык шарттарын аныктоо жана аларды эксперимент аркылуу текшерүү.

Көрсөтүлгөн максат төмөнкүдөй милдеттердин ишке ашуусу аркылуу жетишилген:

1. Башталгыч класстын окуучуларынын өз алдынча иштөөсүн уюштуруу боюнча педагогикалык адабияттарды анализдөөнүн негизинде “Башталгыч класстын өз алдынча иштөөсү” түшүнүгүнүн мазмунун тактоо.
2. Кыргыз тили, математика, мекен тануу сабактарында башталгыч класстын окуучуларынын өз алдынча иштөөсүн уюштуруунун педагогикалык шарттарын аныктоо.
3. Кыргыз тили, математика, мекен тануу сабактарында башталгыч класстын окуучуларынын өз алдынча иштөөсүн уюштуруунун педагогикалык шарттарын ишке ашыруу методикасын иштеп чыгып аны эксперимент аркылуу текшерүү.

Изилдөөнүн объектиси: Башталгыч класстын окуучуларынын өз алдынча иштөөсүн уюштуруу процесси.

Изилдөөнүн предмети: Башталгыч класстын окуучуларынын өз алдынча иштөөсүн уюштуруунун педагогикалык шарттары.

2. Диссертациянын темасынын актуалдуулугу.

Учурдагы мектептин алдында билим берүүнүн мазмунун жана структурасын жаңылоо боюнча татаал маселелер турат. Мазмундук реформанын өзөгүн окуучунун компетенттүүлүгүн камсыз кылуу көздөгөн методологиялык көз караш түзөөрү Жалпы орто билим берүү мамлекеттик стандартында аныкталып, КР Өкмөтүнүн 2014 – жылдын 21 – июлундагы №403 токтому менен бекитилген.

Мурдагы мектеп билиминде роль ойногон билимге, билгичтикке жана көндүмгө болгон басымды азайтып, бүгүнкү күнү окуучуларды алган билимдерине өз алдынча анализ жүргүзүү, аларды жаңы ситуацияларга колдонуу, ар кандай шарттарда чечимдерди таап, өз алдынча жыйынтык чыгаруу жана жалпылоо билгичтиктин калыптандырууга үйрөтүү, окутууну турмуш менен бекем байланышта жүргүзүүнү камсыз кылуу учурдун талабы болуп саналат. Ушундай коюлган талаптарды ишке ашыруунун баскычтарынын бири – окуучулардын өз алдынча иштерин уюштуруу болуп эсептелинет.

Айрыкча бул башталгыч класстын окуучулары үчүн актуалдуу, себеби онтогенездин дал ушул этабында окуу иш – аракети борбордук мааниге ээ болуп, өнүгүп жаткан инсандын негизги таанып – билүү өзгөчөлүктөрүнүн өнүгүшүн аныктайт. Ушул мезгилде илимий, теориялык ой – жүгүртүүнүн өнүгүүсүн, илимий билимдин системасын андан ары өздөштүрүүсүн камсыз кылган ой – жүгүртүүнүн формалары өнүгөт. Окууда, кунумдук турмушта өз алдынча багыт алуунун өбөлгөлөрү негизделет. Бул куракта окуучу өзүн окуунун субъектиси катары түшүнө баштайт. Эгерде бул куракта аталган сапаттар калыптанбай калса, бала үчүн окууну андан ары улантуу кыйынга турат, ал баланын бүтүндөй өмүрүнө таасир этери белгилүү.

3. Диссертациянын илимий жыйынтыктары.

Диссертацияда педагогика илиминин өнүгүшү үчүн төмөндөгүдөй жаңы, илимий негизделген теориялык жыйынтыктар келтирилген.

1 – жыйынтык. Изденүүчү тарабынан башталгыч класстын окуучуларынын өз алдынча иштөөсүн уюштуруу боюнча педагогикалык адабияттар толук талданып, бул проблеманын изилдөө деңгээли көрсөтүлгөн.

2 – жыйынтык. Автор тарабынан “Башталгыч класстын окуучуларынын өз алдынча иштөөсүн уюштуруу” деген түшүнүк адабият булактарынан изилденип, бул түшүнүктүн ар түрдүү аныктамалары бар экени айкындалган жана ага автордун өзүнүн такталган аныктамасы киргизилген.

3 – жыйынтык. Диссертант кыргыз тили, математика, мекен таануу сабактарында башталгыч класстын окуучуларынын өз алдынча иштөөсүн уюштуруунун педагогикалык шарттарын аныктап, аларды педагогикалык эксперимент аркылуу текшерүүдөн өткөрдү.

4. Диссертацияда чыгарылган ар бир жыйынтыктын жана изденүүчүнүн кортундусунун негиздүүлүк жана ишенимдүүлүк деңгээли.

Диссертацияда алынган жыйынтыктар илимий жактан терең талдоонун негизинде келип чыккан. Узак мөөнөттөн жана максаттуу изилдөөдөн кийин алар илимий жактан негизделген жана ишенимдүү жыйынтыктарды берген, ошондой эле ар кандай илимий – практикалык конференцияларда, симпозиумдарда апробацияланып илимий журналдарда жарык көргөн. Ошондуктан диссертант тарабынан алынган илимий жыйынтыктар

өзүлөрүнүн негиздүүлүгү жана ишенимдүүлүгү жагынан илимдин аталган багыты үчүн олуттуу мааниге ээ.

1 – жыйынтык. Негиздүү жана ишенимдүү. Анткени, мурдагы мектеп билим берүү системасындагы негизги ролду ойногон билимге, билгичтикке жана көндүмгө болгон басымды азайтып, азыркы мезгилде окуучуларды алган билимдерине өз алдынча анализ жүргүзүү, аларды жаңы ситуацияларда колдонуу, ар кандай шарттарда чечимдерди таап, өз алдынча жыйынтык чыгаруу жана жалпылоо билгичтиктерин калыптандырууга үйрөтүү, окутууну турмуш менен бекем байланышта жүргүзүүнү камсыз кылуу учурдун талаптары Бул коюлган талаптарды ишке ашырууда сөзсүз окуучулардын өз алдынча иштерин уюштуруу муктаждыгы бар экендиги менен негизделген. Ишенимдүү, себеби, бул проблеманын теориялык жана практикалык абалы терең жана ар тараптуу талдоонун жыйынтыгында аныкталган.

2 – жыйынтык. Негиздүү жана ишенимдүү. Себеби изденүүчү “Башталгыч класстын окуучуларынын өз алдынча иштөөсүн уюштуруу” деген түшүнүктү адабият булактарынан терең, ар тараптуу изилдеп, талдап жана топтолгон тажрыйбага таянып өзүнүн такталган аныктамасын берген.

3 – жыйынтык. Негиздүү жана ишенимдүү. Анткени, кыргыз тили, математика, мекен таануу сабактарында башталгыч класстын окуучуларынын өз алдынча иштөөсүн уюштуруунун педагогикалык шарттары аныкталып, алардын окуучуларды бекем билим менен камсыз кылууга, чыгармачылык демилгесинин жана өз алдынча окуу билгичтигинин өнүгүүсүнө маанилүү таасир берээри педагогикалык эксперименттин натыйжалары менен толук айкындалган.

5. Диссертацияда чыгарылган ар бир илимий жыйынтыктын жана изденүүчүнүн кортундусунун жаңылыгынын деңгээли.

1 – жыйынтык. Окуучулардын өз алдынча иштөөсүн уюштуруу меселеси боюнча проблемалар ар дайым болуп келген, жана ошол эле учурда, бул өңүттө көптөгөн окмуштуулардын изилдөөлөрүнүн жыйынтыктары белгилүү, ушундан улам жыйынтык жарым жартылай жаңы болуп эсептелинет.

2 – жыйынтык. Жарым – жартылай жаңы болуп саналат. Анткени, “Башталгыч класстын окуучуларынын өз алдынча иштөөсүн уюштуруу” деген түшүнүктүн мазмуну, ар түрдүү аныктамасы көрсөтүлүп берилген.

3 – жыйынтык. Жаңы болуп саналат. Анткени, башталгыч класстын окуучуларынын өз алдынча иштөөсүн уюштуруунун көрсөтүлгөн педагогикалык шарттары, жүргүзүлгөн эксперименттин жыйынтыктары окуу процессине оң таасирин тийгизээрин күбөлөндүрөт.

6. Ички биримдигин жана тиешелүү актуалдуу проблеманын теориялык жана практикалык милдеттердин чечилишине алынган жыйынтыктардын багытын баалоо.

Изденүү Шамырканова Надира Бейшенбековнанын “Башталгыч класстын окуучуларынын өз алдынча иштөөсүн уюштуруунун педагогикалык шарттары” деген темадагы кандидаттык диссертациясынын мазмуну азыркы мезгилдеги педагогиканын түйүндүү маселелеринин бири болгон компетенттүүлүктү калыптандыруу багытында окутууда башталгыч класстын окуучуларынын өз алдынча иштөөсүн уюштуруунун педагогикалык шарттарын ачыктап берүүнү өзүнө камтыйт. Алынган жыйынтыктар бири – бири менен байланыштуу, практикалык такталган теориялык жоболордо калыпка салынган.

Диссертацияда аталган маселе боюнча ички биримдике ээ болгон бир катар жаңы илимий жыйынтыктарды, жоболорду камтып турат, бул, албетте, автордун педагогика илимине кошкон жеке салымы болуп эсептелинет.

7. Алынган жыйынтыктардын практикалык баалуулугу.

Шамырканова Надира Бейшенбековнанын диссертациялык ишинин негизги жоболорун жана жыйынтыктарын, практикалык сунуштарын башталгыч класстын мугалимдеринин иш – аракетинде, студенттердин педагогикалык практикасында, ЖОЖдо мугалимдерди кесиптик жактан даярдоодо, илимий методикалык эмгектерди түзүүдө, жазууда колдонсо болот.

8. Диссертациянын негизги жоболорунун жыйынтыктарынын, натыйжаларынын жарыялангандыгын тастыктоо.

1. Шамырканова Н.Б. Башталгыч класстын окуучуларынын өз алдынча ишин уюштуруунун өзгөчөлүктөрү [Текст] / Н.Б. Шамырканова // И. Арабаев атындагы КМУнун Жарчысы. – Бишкек, 2015. 2 – Чыг. – 196 - 197 – бб.
2. Шамырканова Н.Б. Башталгыч класстын окуучуларынын өз алдынча иштөөсүн өнүктүрүү педагогикалык проблема катарында [Текст] / Н.Б. Шамырканова // И. Арабаев атындагы КМУнун Жарчысы. – Бишкек, 2017. – 45 - 49 – бб.
3. Шамырканова Н.Б. Жумушчу дептер- окуу тапшырмаларынын системасын уюштуруунун формасы катары [Текст] / Н.Б. Шамырканова // И. Арабаев атындагы КМУнун Жарчысы. – Бишкек, 2018. – 195 - 198 – бб.
4. Шамырканова Н.Б. Мектеп окуучуларынын өз алдынча ишинин мааниси, максаты жана милдеттери [Текст] / Н.Б. Шамырканова // Вестник ALATOO ACADEMIC STUDIES. – Бишкек, 2018. - № 3. – 56 - 61 – бб.
5. Шамырканова Н.Б. Окуучулардын окуу – изилдөөчүлүк аракеттеринин мааниси [Текст] / Н.Б. Шамырканова // Вестник ALATOO ACADEMIC STUDIES. – Бишкек, 2018. - № 3. – 50 - 56 – бб.
6. Шамырканова Н.Б. Башталгыч класс окуучуларынын өз алдынчалыгын өнүктүрүү методдору жана ыкмалары [Текст] / Н.Б. Шамырканова // Известия вузов Кыргызстан. – Ош., 2019.
7. Шамырканова Н.Б. Башталгыч класс окуучуларынын өз алдынча иштөөсүн уюштуруунун педагогикалык шарттары [Текст] / Н.Б. Шамырканова // Известия вузов Кыргызстан. – Ош., 2019.
8. Шамырканова Н.Б. Роль самостоятельной работы в обучении младших школьников [Текст] / Н.Б. Шамырканова, А.Т. Калдыбаева // Научный аспект (РИНЦ) – Самара: Аспект, 2019. - № 1. – Т.4. – С. 443 – 448.
9. Шамырканова Н.Б. Систематичность организации самостоятельной работы младших школьников [Текст] / Калдыбаева А.Т., Н.Б. Шамырканова, // Научный аспект (РИНЦ) – Самара: Аспект, 2019. - № 1. – Т.4. – С. 412 – 418.
10. Шамырканова Н.Б. Башталгыч класстын окуучуларынын өз алдынча иштөөсүн уюштуруу боюнча эксперименттин жүрүшү жана жыйынтыгы [Текст] / Н.Б. Шамырканова // И. Арабаев атындагы КМУнун Жарчысы. – Бишкек, 2019. – 65 - 68 – бб.

9. Авторефераттын диссертациянын мазмунуна дал келиши.

Автореферат диссертациянын мазмунуна, андагы коюлган изилдөөнүн максатына жана милдеттерине толугу менен дал келет. Автореферат кыргыз, орус, англис тилдеринде окшош резюмелерге ээ.

10. Жетектөөчү мекемени жана расмий оппоненттерди сунуштоонун негиздери.

Эксперттик комиссия Н.Б. Шамырканованын кандидаттык диссертациясы боюнча жетектөөчү мекеме катары

Ош Түндүк-Чыгыш-кыргызстан улуттук университетинин Жерөлөмө кафедрасын (кафедра башкагы к.и.к. доцент Жаманбаев У., Ташкент: к.и.р. доцент Зеруев В.В., к.и.н доцент Рахматуллаев М. Бат., к.и.н доцент Смаилов З.А.) сунуштайт.

сунуштайт

Биринчи расмий оппонент катары

персонал саясатын доктору, профессор Жаманбаев Умметали Жаманбаевич

сунуштайт.

Изилдөө проблемасына жакын төмөндөгүдөй эмгектери бар:

- 1. Мектептин башка берүүчү реформаларынын шартында студенттердин өз алдынча иштөө ишмердүүлүгүн өздөштүрүүчү ачууларды проблемалары. Вестник Шан-Харьского государственного университета им. Н. Гумилевского. - Харьков, 2014. - №38.*
- 2. Мектеп окуучуларын көзүн көзөмөлдөөнүн абагында. Известия КАО - 2011. - №4(20) - 55-60 б.*
- 3. Окуучулардын пайыз ишмердүүлүгү. - Бишкек, - 2004. - 23 б. (М. Жаманбаев ж-и автордасы).*

Экинчи расмий оппонент катары

персонал саясатын кандидаты Адашев Козол Тунишев

сунуштайт.

Изилдөө проблемасына жакын төмөндөгүдөй эмгектери бар:

- 1. Основы проблемы подготовки учителей начальных классов в современных условиях. Вестник Казанского ун-та. - Казань, 2014.*
- 2. Развитие детской личности как важное направление в современной учебной начальной школе. Вестник КГУ им. И. Артемова. - Бишкек, 2014.*

Комиссия көрсөтүлгөн документтерди карап чыгып, Шамырканова Надира Бейшенбековнанын “Башталгыч класстын окуучуларынын өз алдынча иштөөсүн уюштуруунун педагогикалык шарттары” атту темадагы 13.00.01 - жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окмуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазган диссертациясын И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин жана Кыргыз билим берүү академиясынын алдындагы педагогика илимдеринин доктору (кандидаты) окмуштуулук даражасын ыйгаруу боюнча Д. 13.18.573 Диссертациялык кеңешинде коргоо үчүн кабыл алууну сунуш кылат.

Эксперттик комиссиянын мүчөсү, педагогика

илимдеринин кандидаты, доцент

Иманалиев Т.Т.

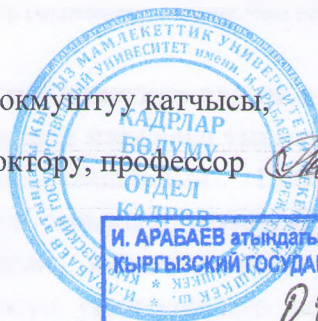
Комиссия мүчөсүнүн колун тастыктайм.

Диссертациялык кеңештин окмуштуу катчысы,

педагогика илимдеринин доктору, профессор

Калдыбаева А.Т.

И. АРАБАЕВ атындагы КЫРГЫЗ МАМЛЕКЕТТИК УНИВЕРСИТЕТИ
КЫРГЫЗСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ им. И. АРАБАЕВА
08:
КОЛ ТАМГАСЫН ТАСТЫКТАЙМЫН
ПОДПИСЬ ЗАВЕРЯЮ

